

Information om högskolan – en probleminventering

Innehåll

Information om högskolan – en probleminventering	1
Inledning	1
Uppdraget	2
Syfte	2
Målgrupp	2
Avgränsning	3
Utgångspunkter	3
Nuläge	3
Probleminventering	4
Sammanfattning	8
Avslutning	9
Bilaga 1: Deltagare i arbetsgruppen	10
Bilaga 2: Överenskommelse mellan VHS och Högskoleverket	11

Inledning

”En resa på tusen mil börjar med ett enda steg”. Det är ett gammalt kinesiskt ordspråk som passar väl in på detta uppdrag. Arbetsgruppens förhoppning är att innehållet i denna promemoria, som författats av ordföranden efter samråd med övriga ledamöter i arbetsgruppen, kommer ge relevant underlag för verksledningarnas fortsatta agerande.

Arbetsgruppen

//Jon Stenbeck

Uppdraget

Nära hälften av en årskull går vidare till studier inom universitet och högskolor. Det är självklart viktigt att den information som finns avseende bland annat utbildningsutbud och antagning är tydlig, korrekt och anpassad för målgruppen. Regeringens uppdrag till de myndigheter som har ett informationsuppdrag är till viss del överlappande. För att undvika överlappning samt öka tydligheten är det på sin plats att se över vilka problem gällande ansvaret för information som finns.

Verket för högskoleservice (VHS) och Högskoleverket är två myndigheter som båda har till uppgift att ge information och bidra till rekrytering av studenter till svenska högskolor. Informationsuppdragen är dock olika. Lärosätena bedriver också informationsverksamhet och ansvarar för sin egen rekrytering av studenter.

Myndighetscheferna vid VHS och Högskoleverket har givit ett uppdrag åt en arbetsgrupp¹ att kartlägga frågor och inventera vilka problem som finns beträffande ansvar för information till sökande med utgångspunkt i att tre aktörer – VHS, Högskoleverket och lärosäten - har uppgifter inom området. Uppdraget avser i första hand att klargöra relationen mellan VHS och Högskoleverket.

Arbetsgruppen ska i sin analys utgå ifrån att blivande och nuvarande studenter har rätt till bästa möjliga information, samt att myndigheterna använder sina medel på ett effektivt sätt. Arbetsgruppen ska inte redovisa lösningar inom identifierade problemområden.

Den överenskommelse om fortsatt samarbete mellan VHS och Högskoleverket avseende information till studenter som slöts 100914² har varit vägledande för arbetet.

Syfte

Det övergripande syftet för gruppens uppdrag är att identifiera problem som medför att aktörerna inte bedömer att målgruppen får relevant, objektiv och trovärdig information på ett rättssäkert sätt.

Målgrupp

De som aktivt söker information om utbildning på universitet och högskolor i syfte att eventuellt påbörja studier eller fortsätta studera.

¹ Deltagare i arbetsgruppen redovisas i bilaga 1.

² Överenskommelsen redovisas i bilaga 2.

Avgränsning

Blivande studenter är en heterogen målgrupp. Beroende på den blivande studentens förutsättningar, livssituation och bakgrund varierar beslutsprocessen och därmed också informationsbehovet. I gruppens uppdrag ingår dock inte att analysera aktörernas uppdrag att stimulera och främja högre utbildning i allmänhet eller annan marknadsföring av högre utbildning i samhället.

I arbetsgruppens uppdrag ingår heller inte att identifiera och analysera andra statliga myndigheters eventuella information till målgruppen.

Utgångspunkter

Utgångspunkten för uppdraget är såväl blivande som aktiva studenter och deras behov. Information om utbildningsutbudet och antagning till högre studier ska givetvis ske på ett rättssäkert sätt. Det är viktigt att det finns beskrivande information som gör att målgruppen kan inhämta neutral, trovärdig och objektiv information för att kunna träffa väl underbyggda val inför fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Vidare måste det vara enkelt för målgruppen att hitta informationen på ett samlat sätt. Hur statsförvaltningen valt att organisera relevanta myndigheter inom verksamhetsområdet ska helst inte påverka målgruppens möjligheter att finna korrekt och relevant information på ett samlat sätt.

Nuläge

Verket för högskoleservice (VHS) och Högskoleverket är två myndigheter som båda har till uppgift att ge information till och bidra till rekrytering av studenter till svenska högskolor. Alla högskolor bedriver också informationsverksamhet och ansvarar för sin egen rekrytering av studenter.

Av VHS instruktion framgår ³:

Verket för högskoleservice har till uppgift att på uppdrag av universitet och högskolor biträda – vid antagning av studenter.

Av VHS regleringsbrev för 2011 framgår ⁴:

VHS ska svara för att ge information om hela antagningsprocessen från utbildningsutbud till anmälan och antagning samt övriga frågor inom antagningsområdet.

VHS ska förbättra informationen om utbildningsutbud och antagning till sökande, studie- och yrkesvägledare samt till andra berörda målgrupper.

³ SFS 2007:1291, Förordning med instruktion för Verket för högskoleservice; 1 §

⁴ Regleringsbrev för budgetåret 2011 avseende Verket för högskoleservice

Av årsredovisningen ska framgå vilka åtgärder som har vidtagits för att förbättra informationen om utbildningsutbud och antagning samt resultaten av åtgärderna.

Av Högskoleverkets instruktion framgår ⁵:

Högskoleverket ska

1. stimulera intresset för högskoleutbildning,
2. svara för information om verksamheten och det samlade utbudet av utbildning vid universitet och högskolor samt ge information i syfte att främja en korrekt värdering av svensk högskoleutbildning och svenska högskoleexamina.

Av Högskoleverkets regleringsbrev för 2011 finns ingen särskild text kring informationsinsatser inom ramen för arbetsgruppens uppdrag. ⁶

Av högskoleförordningen framgår:

Studenter ska ges tillgång till studievägledning och yrkesorientering.

Högskolan ska se till att den som avser att påbörja en utbildning har tillgång till den information om utbildningen som behövs.

Högskolan ska också se till att en antagningsordning finns tillgänglig. I en antagningsordning tas de föreskrifter in som högskolan tillämpar i fråga om ansökan, behörighet, urval och antagning och om hur beslut fattas och kan överklagas.

Den som vill antas till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå ska anmäla det inom den tid och i den ordning som högskolan bestämmer.

Frågor om antagning avgörs av högskolan. Ett maskinellt framtaget besked om antagning gäller som högskolans beslut. ⁷

Av det sistnämnda här ovan rörande högskoleförordningen framgår att lärosätena utgör antagningsmyndigheter. Av informationen kring VHS uppgifter mm framkommer att VHS ska biträda lärosätena.

Probleminventering

Arbetsgruppen har valt att lyfta fram några problemområden som påverkar helheten. Givetvis finns det fler områden som kan beröras i en PM av det här slaget som till exempel tekniska förutsättningar i form av

⁵ Förordning (2007:1293) med instruktion för Högskoleverket, §9

⁶ Regleringsbrev för budgetåret 2011 avseende Högskoleverket. I Regleringsbrev för 2010 stod följande: "Högskoleverket ska svara för generell information om det samlade utbildningsutbudet. Informationen ska vara neutral och ge blivande studenter och studenter ett underlag för att jämföra olika utbildningar."

⁷ De två första styckena: Högskoleförordningen 6 kap § 3. De två sista styckena: Högskoleförordningen 7 kap, § 4

gemensamma databaser och deras drift, förvaltning och utveckling. Ökad samverkan på den internationella arenan samt e-förvaltning är andra områden där problem med beröring på arbetsgruppens uppdrag finns i varierad omfattning.

Myndighetsuppdrag med utrymme för tolkningar

Arbetsgruppen förutsätter att ett nationellt perspektiv är av betydelse för målgruppens möjlighet att införskaffa och tolka den information som ges.

Arbetsgruppen kan konstatera att instruktioner och regleringar avseende information till sökande är till del överlappande med oklara gränsdragningar och därmed ansvar mellan VHS, Högskoleverket och lärosätena. Otydligheten förstärks när myndigheterna tolkar sina respektive uppdrag.

Begreppet utbildningsutbud finns omnämnt i olika styrdokument.

Arbetsgruppen kan konstatera att skrivningar gällande ansvaret för att informera om utbildningsutbudet är otydliga, såväl Högskoleverket som VHS tolkar in att respektive myndighet har ansvar. Tolkningsutrymmet leder till att samarbetet mellan myndigheterna försvåras vilket missgynnar målgruppens möjlighet att fatta välgrundade beslut. Grundläggande är dock att all information om utbildningsutbudet härstammar från lärosätena, där utbildningen bedrivs. Utbildningsutbudet är kärnan både för specifik antagningsinformation i samband med varje antagningsomgång och för den mer generella studieinformationen. Den senare ger en överblick och jämförbarhet som sträcker sig över längre tid.

Arbetsgruppen kan notera att det även finns tolkningsutrymme kring ordet antagning. En generell tolkning inbegriper utbildningsutbudet då information om detta krävs för att klara av antagningen. En annan tolkning innefattar endast specifik information kring datum och hur ansökan rent praktiskt ska gå till. Det är viktigt att understryka att antagning tillhör ett av de områden inom högskoleområdet som uttryckligen är myndighetsutövning varför rättssäkerheten här har en särskild betydelse.

Tidlös information

Ytterligare en oklarhet finns i gränslandet mellan främjande av högre studier och information kring det samlade utbildningsutbudet och det handlar om tidsperspektivet. Frågan om tidlös och tidsbunden information är olöst med dagens situation. Information om program respektive enstaka kurser som inte ges varje termin måste hanteras på ett för målgruppen acceptabelt sätt. Det ligger i såväl målgruppens som lärosätenas intresse att frågan kan lösas.

Vem äger informationen?

Högskoleverket informerar på uppdrag av regeringen. Uppdraget förutsätter lärosätenas medverkan. VHS informerar på uppdrag av både regeringen och lärosätena.

Ytterst är det regeringen som har ansvaret för att förse målgruppen med tydlig och ändamålsenlig information, ett ansvar som delegerats i olika omfattning till lärosätena, Högskoleverket och VHS. Till den allra största delen är det högskolorna som producerar information om utbildningarna och dess innehåll. Högskoleverket producerar till exempel egen information kring möjligheten att jämföra olika utbildningar och dess kvalitet. VHS samordnar lärosätenas information på deras uppdrag men producerar även enligt regeringsuppdrag viss egen, hos lärosätena förankrad information till sökande.

I en samverkan kring information till målgruppen är det viktigt att det finns tydliga ansvarsområden. Idag är ansvarsområdena oklara. Det har till följd att det finns en otydlighet kring vilken aktör som har det avgörande beslutet kring vilken information som ska presenteras och på vilket sätt och i vilken kanal. Arbetsgruppen kan konstatera att ingen aktör äger helheten.

I och med otydligheten i ansvaret för informationsproduktion och informationsspridning kan arbetsgruppen konstatera att de olika aktörerna har en önskan om att kunna komplettera den basala informationen med annan information av olika karaktär.

Separata webbplatser eller en portal?

Högskoleverket lanserade studera.nu 2001 och sedan dess har utbildningsutbudet presenterats där. Högskoleverket och VHS kom överens om att från och med hösten 2005 integrera VHS webbanmälan i Högskoleverkets "Hitta utbildning". På portalen studera.nu finns nu både möjlighet att göra anmälan och att få övergripande och specifik studieinformation.

För att säkerställa en rättssäker och korrekt hantering av antagningsprocessen utvecklar VHS en ny webbplats, antagning.se. Den ska bland annat klara uppemot 80 000 anmälningar per dygn som kommer in till antagningsfunktionen inför sista anmälningsdag. VHS del på studera.nu, Sök utbildning, genererar idag en majoritet av alla besök.

Högskoleverket utvecklar samtidigt en ny tjänst på studera.nu som handlar om möjligheten att kunna söka och jämföra olika utbildningar. Testversionens utformning om att endast redovisa kurser om 30 hp uppfattas av lärosätena som styrande av utbildningsutbudet. Sommarkurser, distanskurser och påbyggnadskurser under 30 hp för att

nå en masterutbildning kommer till exempel inte att redovisas. Även om avgränsningen till 30 hp bottnar i ambitionen att ge en överskådlig helhetsbild så är det en betydande del av det totala utbildningsutbudet som ej redovisas via denna tjänst.

Arbetsgruppen har utgått från att myndigheterna i sina informationsuppdrag tar hänsyn till riktlinjerna för e-förvaltning där det tydligt anges att offentlig verksamhet ska utgå från målgruppens behov och inte organisationers uppdrag. Utvecklingen mot en webbplats för antagning och en för övrig information om högskolestudier kan, beroende på perspektiv, göra det både enklare och svårare för målgruppen. Uppdelningen i två webbplatser kan, beroende på hantering, komma att medföra ökade kostnader och otydlighet i hur till exempel vägledare på lärosäten och skolor ska länka när de vill informera om högre studier.

Går det att granska och främja samtidigt?

Arbetsgruppen anser att det är viktigt att kunna förse målgruppen med information om eventuella kvalitetsbrister i en utbildning. De kvalitetsgranskningar och utvärderingar av den högre utbildningen som genomförs måste finnas tillgänglig för alla som söker information. Det är viktig information som ger målgruppen ökad kunskap inför eventuella val av högskoleutbildning.

I olika grad uppfattar aktörerna i arbetsgruppen problem med att Högskoleverket har både ett granskande och ett främjande uppdrag. Att Högskoleverket ska vara lärosätenas samlade ansikte mot omvärlden samtidigt som myndigheten har till uppgift att utöva tillsyn över lärosätena och granska kvaliteten på deras utbildningar uppfattas kollidera.

I den mån Högskoleverket på eget initiativ samlar in och exponerar annan information om lärosätena än sådan som kommer från de kvalitetsutvärderingar som genomförs på regeringens uppdrag, uppfattas detta som en önskad kombination av att granska och främja.

Högskoleverket, med sitt samlade informationsuppdrag, ser en möjlighet i kombinationen av främja och granska som kommer studenterna till godo.

Lärosätena eller VHS kan av naturliga skäl inte ha vare sig tillsynsuppdraget eller uppdraget att externt granska utbildningens kvalitet.

Vidare finns tidsperspektivet kring informationen rörande kvalitetsredovisningar. Utvärderingar är en beskrivning vid en viss given tidpunkt och säger inget om hur det ser ut idag eller i morgon. Informationen om brister i en utbildning finns kvar även om lärosätet anser sig ha kommit tillrätta med problemen. Samtidigt kan det dröja flera

är innan en ny granskning är genomförd och flera åtgärder kan ha gjorts under tiden.

Frivilligheten kan innebära problem med samlad information om antagning

På uppdrag av lärosätena genomför VHS nationella och lokala antagningsomgångar. För att klara detta uppdrag samordnar och ger VHS information om hela antagningsprocessen från utbildningsutbud till anmälan och antagning samt övriga frågor inom antagningsområdet. Denna del av VHS verksamhet är avgiftsfinansierad.

För lärosätena är det formellt sett frivilligt att hantera antagningen via den service som VHS erbjuder. Målgruppens möjlighet att – med nuvarande regeringsuppdrag till myndigheterna - ta del av all relevant information påverkas av att vissa lärosäten för vissa utbildningar väljer andra vägar än att uppdra åt VHS att genomföra uppdraget.

Sammanfattning

- Det finns oklara direktiv i förordningar, regleringsbrev och andra styrdokument. Innehållet ger utrymme för tolkningar i olika riktningar vilket leder till sämre förutsättningar för effektiv samverkan. Det missgynnar målgruppen.
- Otydliga ansvarsförhållanden leder till svårigheter att samverka kring innehållet.
- Delar av arbetsgruppen uppfattar en möjlig konflikt i Höskoleverkets uppdrag att som huvudman för studera.nu vara lärosätenas ansikte relativt omvärlden och verkets uppdrag och ambition att förse målgruppen med egen information om lärosätena baserad på till exempel andra undersökningar än kvalitetsgranskningar och tillsyn.
- Utvecklingen av separata webbplatser för olika ändamål kan, beroende på perspektiv, göra det både enklare och svårare för målgruppen.
- Myndigheters effektivitet eller målkonflikter mellan deras uppdrag får inte stå i vägen för tydlighet och rättssäkerhet för presumtiva eller nuvarande studenter.

Avslutning

Studier vid universitet och högskola är en investering för såväl individen som för samhället. Individen investerar både tid och pengar.

Arbetsgruppen hoppas att innehållet i denna PM kan leda till en fördjupad diskussion kring lösningar av ovan nämnda problem eftersom det är av stor vikt för kommande studenters möjlighet att skaffa sig relevant och objektiv information om fortsatta studier och yrkesliv. I det offentliga Sverige måste den blivande studenten kunna lita på den information som ges. Det viktiga är att man tillförsäkrar studenterna en oberoende och samlad information oavsett antalet centrala informationsgivare.

Myndigheters effektivitet eller målkonflikter mellan deras uppdrag får inte stå i vägen för tydlighet och rättssäkerhet för presumtiva eller nuvarande studenter.

Bilaga 1: Deltagare i arbetsgruppen

SFS

Beatrice Högå, ordförande SFS, beatrice.hoga@sfs.se

Robin Nordström, styrelseledamot i SFS och tidigare ordförande för Blekinge studentkår, nordstrom.robin@gmail.com

Lärosätena (utsedda av SUHF)

Karin Röding, blivande rektor för Mälardalens högskola, idag anställd vid KI, Karin.Roding@ki.se

Einar Lauritzen, byråchef Uppsala Universitet
Einar.Lauritzen@uadm.uu.se

VHS

Maria Linna Angestav, stf myndighetschef, maria.linna.angestav@vhs.se

Birgitta Olsson Tapper, kommunikationschef,
birgitta.olsson.tapper@vhs.se

Högskoleverket

Gunilla Jacobsson, Senior adviser, gunilla.jacobsson@hsv.se

Eva Ferndahl, informationschef, Eva.Ferndahl@hsv.se

Ordförande i arbetsgruppen

Jon Stenbeck, kommunikationsstrateg Saco, jon.stenbeck@saco.se

Bilaga 2: Överenskommelse mellan VHS och Högskoleverket

PM utkast 100913, LH/CS

Överenskommelse om fortsatt samarbete mellan VHS och Högskoleverket avseende information till studenter.

Verket för Högskoleservice (VHS) och Högskoleverket fullgör olika uppgifter i det svenska högskolesystemet. Ett område där uppgifterna överlappar är information till studenter vilket motiverar tydligt och systematiskt samarbete.

VHS och Högskoleverket har idag ett gemensamt ansvar för att driva webbsajten Studera.nu. VHS nyttjar sajten för att fullgöra sina uppgifter kring *antagning* och information om sökande- och antagningsprocessen. Högskoleverket nyttjar sajten för att fullgöra sina uppgifter kring *studieinformation*. Studera.nu fyller därmed olika funktioner. För att förbättra resp. funktioner utvecklar VHS en ny sajt – Antagning.se, medan Högskoleverket fortsätter att utveckla Studera.nu, bl a med applikationen Att välja rätt. De nya funktionerna planeras att införas under våren 2011.

Det överordnade målet för både VHS och Högskoleverket är att tillgodose studenternas behov. Studenternas behov är att på ett lättillgängligt sätt få information om och kunna anmäla sig till högskoleutbildning. Detta överordnade behov ska styra utvecklingen av den webbaserade informationen för båda myndigheterna.

Ledningarna vid VHS och Högskoleverket uttalar att: Studentinformation och dess kommunikationsformer ska utvecklas i nära samarbete mellan myndigheterna med respekt och förståelse för respektive myndighets uppdrag. Informationen ska vara kompletterande och inte duplicerad. Gemensamma systemlösningar ska eftersträvas på så fundamental nivå som är möjligt givet de olika uppgifternas och systemens karaktär. Den information myndigheterna ger ska ur studentens perspektiv erbjudas genom enkel navigering och väl integrerade system, samtidigt som avsändare och uppgiftens ursprung ska vara tydliga.

Caroline Sjöberg
Direktör VHS

Lars Haikola
Universitetskansler
Högskoleverket